

Menahem Begin

Felkelés

A könyv bevezetése és a negyedik fejezete

Mindenekelőtt saját népemnek írtam ezt a könyvet, nehogy a zsidó nép újra elfeledje – mint tette ezt oly szerencsétlen módon a múltban – azt az egyszerű igazságot: vannak dolgok, melyek fontosabbak, mint az élet és borzalmasabbak, mint a halál.

Egyúttal szól a nem zsidó emberekhez is, hogy képesek legyenek beletörődni és elfogadni azt a tényt, hogy vérből és tűzből, könnyekből és hamvakból egy új emberfajta született, mely teljesen ismeretlen volt a világ számára több mint tizennyolc évszázada, „a harcoló Zsidó”, melyet a világ halottnak és oly mélyen eltemetve hitt, hogy eszébe sem jutott, hogy újra feltámadhat. Feltámadt!

Megtanulta az élet és halál egyszerű igazságát, és esze ágában sem lesz soha többé vissza mászni a sírgödörbe és eltűnni a föld felszínéről.

Külön üzenetet közvetít a könyv a brit olvasóknak. A következő oldalakon nem túl hízelgő dolgokat olvashat számos vezetőjéről, a politikájukról, ügynökeikről, úgy érezheti, hogy ezek a szigorú bírálatok súlyosan hullanak rá, egy demokratikus állam szavazó polgárára. Éppen ezért egyáltalán nem meglepő, hogy elítéli mind a könyvet, mind a szerzőjét. A könyv szerzője éveken át harcolt a brit hatóságok ellen. Úgy lett beállítva az átlagos állampolgárok előtt, miniszterek, tábornokok, a parlament mindkét házának képviselői, papok, ügyvédek, és minden befolyással bíró potentát által, mint az „első számú terrorista” Erec Izraelben (az általa Palesztinának nevezett országban, mely brit uralom alatt állt).

Nincs szándékomban ismételtetni a könyv írójára használt sértő neveket, jelzőket. Teljesen természetesnek tartom, hogy sok angol olvasó teljes őszinteséggel kérde magától, ugyan mit tud mondani nekünk egy ilyen ember? Milyen üzenetet tud küldeni nekünk gyűlölet üzenetén kívül?

Próbáljuk meg megérteni a lényegét, ebben az összefüggésben, ennek a borzalmas szónak, hogy „gyűlölet”, mégpedig félelem, elfogultság, és előítéletek nélkül. Önök megkérdézhetik: volt e gyűlölet bennem az országunkat megszállva tartó brit uralom ellen a felkelésünk alatt végrehajtott akcióink

során? Vajon ezek az érzések tükröződnek-e ebben a könyvben, miközben a felkelés tényeit ismertetem, vállamon viselve súlyos döntések, súlyos felelősségét? Az őszinte válasz ezekre a kérdésekre „Igen”, de ez a gyűlölet egyenlő volt e a brit nép gyűlöletével? Az őszinte válasz „Nem”! Természetesen, akik harcolnak, azoknak gyűlölniük kell valakit vagy valamit. Nekünk mindenekelőtt népünk, a zsidó nép évszázadok óta tartó teljes védtelenségét kellett gyűlölnünk, mely szinte csalogatta az ellenséges világ atrocitásait ellenünk. Gyűlölnünk kellett az otthontalanság megalázó igazságtalanságát. Gyűlölnünk kellett, ugyanúgy, mint bármely népnek, mely megérdemli a nép nevet, az idegen uralmat őseink földjén vagyis a saját országunkban. Gyűlölnünk kellett a saját országunkba vezető kapuk bezárását saját hittestvéreink előtt, akik véreztek, szenvedtek és a világ nem volt hajlandó meghallani a fájdalom, a megalázottság vész kiáltásait.

És természetesen gyűlölnünk kellett mindazokat, akik modern fegyverekkel, valamint egy ősrégi eszközzel, az akasztófával próbálták megakadályozni népünk egyedeinek megmentését, a nemzeti függetlenség kivívására tett erőfeszítéseinket, nemzeti önbecsülésünk visszaszerzését.

Az ilyen gyűlölet a haladás hajtóereje volt az emberi történelem viharos évszázadai alatt. A mi esetünkben az ilyen gyűlölet, nem több és nem kevesebb, mint az emberiség legnemesebb érzésének, a szeretetnek a manifesztációja. Ha szereted a szabadságot, gyűlölnöd kell a rabszolgaságot! Ha szereted a népedet, nem tehetsz mást, mint gyűlölnöd azokat, akik szolgaságban tartják és a vesztére törnek!

A szerző ezeket a bevezető sorokat, mint ahogy az egész könyvet is, az igazság kedvéért írta. Az igazság arra is készítette, hogy feltegyen magának egy kérdést, olvasói előtt, legyenek zsidók vagy nem zsidók, legyenek elveit osztó vagy elvető emberek. Ha újra előállna ugyanaz a helyzet, vállalná-e ugyanazt a harcot? A könyv szerzője rögtön válaszol: Igen!

Harcolunk, tehát vagyunk

Két alapvető fejlemény határozta meg a zsidó nép sorsát a II. világháború alatt. Hitler zsidók millióit ölte meg Európában. Ennek ellenére a britek folytatták a „zárt kapu” politikáját, vagyis bereteszelték a „Nemzeti Otthon” kapuját a végveszélyben lévő zsidó nép előtt. Az európai népiirtásról érkező hírek kezdetben nem voltak túl világosak, egyértelműek és meglehetősen lassan jutottak el a sajtóhoz. A Vörös kereszt, a semleges országokban tevékenykedő diplomaták és mindenekelőtt a brit titkosszolgálat több ügynöke, akiknek sikerült beépülni a német legfelsőbb vezetésbe, kétségtelenül tudták, hogy hol és hogy végződnek a holland, belga, varsói, lódzi zsidó transzportok. De hallgattak! Vajon miért maradtak csendben, bárki találgathatja az okot. Az viszont tény, hogy hónapokkal a népiirtás megkezdése után kezdtek csordogálni a hírek arról, hogy a nácik által megszállt területeken nem hagynak egyetlen élő zsidót sem.

Sok zsidó is hitetlenül fogadta ezeket a híreket, és ebben semmi csodálatos sincs. Meglehetősen nehéz egy normális emberi lénynek elhinni, hogy szüleit, gyerekeit, testvéreit csak úgy törlik az élők névsorából és úgy bánnak velük, mint az állatokkal a vágóhídon. Az ember általában abban hisz, ami- ben hinni akar. Még a halálra ítélt családok is, mi- közben álltak a sírok mellett, melyet a nácik ásattak ki velük, nem akarták elhinni, hogy ezeket a sírokat önmaguknak ásták. A végsőkig remélték, hogy valahogy megmenekülnek. Csoda-e ezek után, hogy a világ más részein élő zsidók nem hitték el könnyen a ponari tömegsírok vagy a treblinkai krematóriumok létezését? Lehetséges-e a XX. században, egy egész népet kiirtani? Mit szólna ehhez a világ?

Édes Istenem, milyen naivak voltak! Éppen a XX. század szellemisége és technikai, tudományos fejlettsége tette lehetővé, hogy realitás legyen egy egész nép kiirtása, továbbá a zsidó nép volt az a nép, melyért a világ egy lépést sem tett volna! He- lyesebben fogalmazva, egy lépést sem tett évszázadokon át! A felejtés képességének angyala áldott teremtés. Szárnyának érintése begyógyítja legfá- jóbb sebeinket. A felejtés képessége éppoly fontos, mint az emlékezés képessége. Ezért nem szabad dühösnek vagy éppen meglepettnek lennünk, hogy alig néhány évvel az emberi történelemben példát- lan népiirtás után, sokan vannak köztünk, akik szin- te el is felejtették az egészet. De ki kell mondanom, nem engedhetjük át magunkat a felejtés kellemes

**Begin az 1930-as években,
Betár uniformisban, Varsóban**

mámorának! A jövőnk miatt, talán mondhatom, az emberiség jövője miatt, nem feledhetjük, mi történt velünk ebben az elgépiesedett, elembertelenedett században, a „kulturált” Európa kellős közepén.

A népiirtás nem hirtelen, előzmények nélkül csapott le ránk. Éveken át készítették elő gondos, szisztematikus és tudományos alapokon folyó munkával. Hitler már 1936-ban kijelentette a Reichstagban, hogy „A következő háború az európai zsidóság végét hozza magával”. 1939-ben a németek megkezdték egy „rezervátum” létrehozását Lublin mellett. Ezzel egy időben a német újságok arról a tervről cikkeztek, mely szerint az összes zsidót Afrika közepén vagy Madagaszkáron gyűjtik össze. Aztán jöttek hírek a gettók felállításáról, melyeket

kisebb vagy nagyobb vérfürdők követtek. Ezek gyakorlatilag előzetes kísérletek voltak, gondosan megtervezve és ellenőrizve, melyek alatt tesztelték mind a zsidók, mind a világ reakcióit. Csak ezt követően jött a zsidók millióinak lemészárlása, és az emberekből nem maradt más, mint hamu!

Lépésről lépésre, egyre súlyosabb körülményeket teremtve, a német mészárosok elérték, hogy népünkben megfélemlített, a szervezettség teljes hiányát mutató tömeget csináljanak, melyben az egyének egyetlen célja az életben maradás volt, feledve azt, hogy vannak helyzetek, melyben az élet egyetlen reménye az marad, hogy készek vagyunk azt kockáztatni. Ezzel párhuzamosan Hitler tesztelte a világ reakcióit, melyről feltételezte, hogy teljes közönnyel veszi tudomásul a zsidó vér kiontását. Nem tévedett! Évekkel azután, hogy mindezek a borzalmak napvilágra kerültek, Paget brit szocialista parlamenti képviselő ki tudta jelenteni a hamburgi háborús bűnöket vizsgáló bíróság előtt, hogy a náci Meinstein generális magatartása mind a harcok alatt, mind utána teljesen tisztességes volt Lengyelországban. Abban a Lengyelországban, melynek folyói zsidók ezreinek véréből volt vörös! Ez a Mr. Paget jól ismert és tisztelt ügyvéd volt Angliában már jóval a kérdéses tárgyalás előtt. Hitler nem nagybani gyilkolással kezdte. Először bebörtönözte a zsidókat, és tapasztalhatta a világ teljes közönyét. Aztán éhezettette őket, a világ nem mozdult, a szeme sem rebtent. Így hát haladt tovább, lépésről lépésre, amíg el nem érte a népiertás „művészetének” tetőpontját, a gázkamrákat.

Közöny, ez a legnagyobb veszély. A humánus megnyilvánult egyes embereket ért igazságtalanságok esetén, Dreyfus, Sacco és Vancetti, Dimitrov esetében. Viszont a barbarizmus sötét mélységébe hullott vissza, amikor teljes közönnyel vette tudomásul a világ milliányi „Dreyfus” sorsának beteljesülését. Egy Zola sem akadt, aki felemelte volna a szavát. Ha a humánusra nagy veszélyt jelentett a közöny, képzeljük el mennyivel nagyobb veszélyt jelentett a zsidó népre! Ezért a legkomolyabb figyelmeztetés a zsidók számára, amit Kipling hallhatatlan szavai közvetítenek felénk a nem zsidók részéről: „El ne felejtsük!” Az emlékezés fontosságában semmi új nincs. Én pusztán csak ismétlem a felhívást, melyet azután adtunk ki, amikor a zsidó nép tragédiájáról érkező jelentések bizonyítást nyertek, de a felhívás hatástalan maradt. Azok pedig, akik a leghatározottabban elzárták a füleiket az európai zsidóság agóniájában felszakadt kiáltás elől, méltó honfitársai voltak Mr. Pagetnek, és egyben kormányzói a „zsidó nép nemzeti otthonának”, vagyis uralkodói a zsidó nép ősi otthonának.

Az ember nem mondhatja, hogy azok, akik a brit közel-keleti politikát formálták, abban az időben, nem akarták volna megmenteni a zsidókat. Sokkal közelebb járunk az igazsághoz, ha azt mondjuk, mindent elkövettek, nehogy megmeneküljenek a zsidók. Az angol átlagember éppoly közömbös volt, valószínűleg, a zsidó életek iránt, mint bármely más nem zsidó ember a világon. De azok, akik irányították a palesztin és a közel-keleti politikát, a legkevésbé sem voltak közömbösek. Maximálisan érdekelték abban, hogy minél kevesebb zsidó lépjen Izrael földjére. Nem vádaskodni akartam, amikor ezt leírtam, nem akartam ismertetni sem az én véleményemet a brit kormányról, sem az övét rólunk. Pusztán egy tényt írtam le. Meggyőződésem, hogy minden tisztességes brit politikus, aki ismerve a brit kormány kérdéses időszakban folytatott politikáját, beismerné, hogy a brit politika elsődleges célja a háborús évek alatt a zsidó emigráció minimálisra való csökkentése volt Erec Izraelbe. Randolph Churchill mesélte egyszer, hogy az apja szinte menekült a Weizmannal való találkozástól. „Képtelen vagyok aludni, valahányszor csak meglátom Dr. Weizmant”, idézte a fia Sir Winston Churchill. Nem kellett volna bujkálnia, és még az éjszakái is mentesek lehettek volna a lelkiismeretfurdalástól, ha megnyitotta volna Erec Izrael kapuit azok előtt, akikre Auschwitz és a többi koncentrációs tábor krematóriumai vártak, mert Weizman könyörögve próbált bejutni hozzá!

De nem tette. Inkább kerülte a találkozást. Ezalatt pedig zsidók milliót mészárolták le, férfiakat, nőket, gyerekeket, a német terveknek megfelelően! A sors borzalmas, kísérteties iróniája, hogy a német tervek segítették beteljesülni – feltehetőleg az angolok által nem várt háborzongató módon – az alapvető brit célokat Erec Izraelben.

A brit közel-keleti politika régi vágya volt Palesztina birtoklása. Ivan Greenberg, a *Jewish Chronicle* korábbi szerkesztője (egy ember, aki feláldozta a karrierjét hitéért, eszméért) mesélte egy hosszú beszélgetés során, amikor már „földalatti voltam”, hogy az apjának, (L. J. Greenberg, egyike Herzl legjelentősebb segítőinek, speciális követe volt Egyiptomban – *a szerk.*) mondta Lord Gromer brit főkonzul Egyiptomban: „Amikor az Ottomán Birodalom darabjaira esik szét, inkább előbb, mint később, ez biztos megtörténik, Palesztinának brit fennhatóság alá kell kerülnie.”

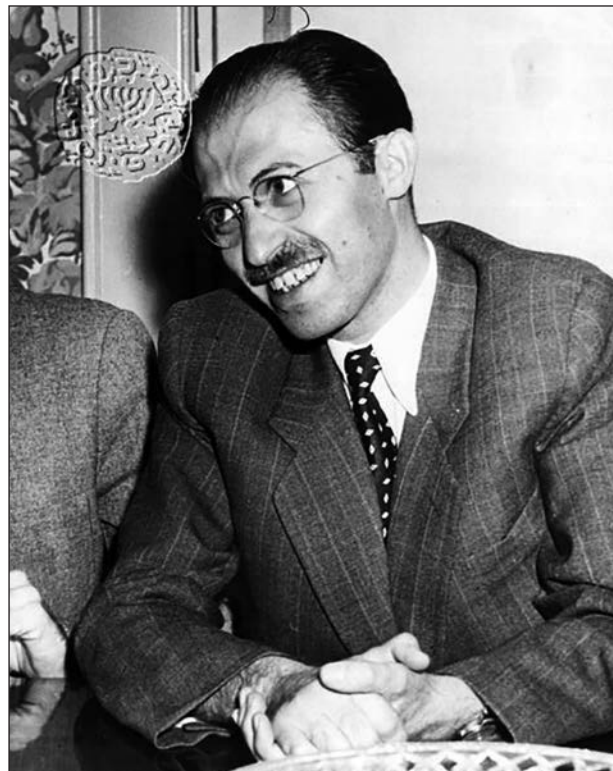
Mindez a XX. század elejére tehető. A brit érdeklődés Erec Izrael sorsa iránt már a XIX. században nyilvánvalóvá vált. Ez segít megmagyarázni azt a tényt, hogy az úgynevezett korai cionisták közt, akik megelőzték Herzlt, olyan sok angol volt. Ez

azt is megmagyarázza, miért találtak oly elkötelezett pártfogóra a brit kormányban a törökök által üldözött zsidók.

Sajátos zsenialitása a brit politikának, hogy a brit érdekeket külső, általános formába öntve képviselje. Dizraeli mondta egyszer Gladstone-nak: „Semmi kifogásom az ellen, ha nagyra becsült barátom egy ötödik ászt tart a markában, de a leghatározottabban tiltakozom azon magyarázat ellen, hogy ezt az Isten tette oda.” Ez a sajátos képessége a brit államférfiaknak, hogy ezt a bizonyos ötödik ászt nemcsak legálisnak és tisztességesnek láttatják, hanem kifejezetten szentséges, mintegy az emberiség szempontjából elengedhetetlen dolognak. A XIX. században a szerencse kedvezett a briteknek. Metternich Szent Szövetsége minden volt, csak nem szent, a cári rezsim kétségtelenül reakciós volt, a török szultán uralma minden kétséget kizáróan gyalázatos volt. Britannia a haladás oldalán állt. A kesztyű illett a kézre. A kéz cirógatott és uralkodott. Britannia egyre erősebb lett. A humánus haladás kesztyűjébe bújtatott kézzel.

A görög felkelés a török elnyomás ellen a szabadság szellemiségének manifesztációja volt. Nemes gesztus volt segíteni egy kis népnek, de egyben kifizetődő is Britanniának. Gyengíteni a török birodalmat, de nem megtörni, amíg az oroszok erősek voltak. Jót tett a haladásnak és úgy mellékesen a brit érdekeknek. Igazán nem róható fel a briteknek, hogy a haladás segítése egyben a brit érdekeket is szolgálta. Menedéket adni politikai menekülteknek, szent és humánus kötelesség. Az orosz forradalmárok menedékre leltek Britanniában. Nemes tett volt, amely egyben gyengített egy nagyhatalmat, amely a szemét mind Törökország, mind India felé nyitva tartotta. Igazán nem róható fel Britanniának, hogy az emberi haladás és a brit érdekek kéz a kézben haladtak. Ugyan mi lehetne humánusabb, mint kiterjeszteni a brit angyal védőszárnyait a törökök által üldözött zsidókra, a Biblia népére. Hogy ez kifizetendő Britanniá számára is, és akkor mi van, hiszen minden hatalom meg akarta védeni az „Európa beteg embere” által elnyomott népcsoport érdekeit. Franciaország a katolikusokat, Oroszország a görögkeleti katolikusokat, Németország a protestánsokat (ez azért nem akadályozta a Berlin–Bagdad vasútvonal teljes egyetértésben való építését). Mi maradt a briteknek? Hát a zsidók! És történetesen kihez is tartozott Palesztina? A zsidókhoz, természetesen. Le volt fektetve a Bibliában! („Mr Greenberg, Britanniának kell birtokolnia Palesztinát.”)

A fenti elemzést nem a brit politika kritikájának szántam. Nem vonom kétségbe, hogy a brit politika

Menahem Begin 1948-ban

gyakran kedvezett az emberiségnek, de ugyanakkor gyakran ment vele szembe. Azonkívül akkor járnunk el tisztességesen, ha megvizsgáljuk az alábbi kérdéseket: „Kizárólag a brit politika működött a fenti módon? Csak a brit kormány volt az egyetlen hatalom, mely politikai céljait olyan nemes fogalmak álcájában kívánta elérni, mint a társadalmi fejlődés, szabadság, igazságosság?” Természetesen a válasz az, hogy nem!

Erec Izraelben is pontosan ezt a játékot folytatták, csak éppen itt a játék tragédiába torkollott. A britek maguknak akarták Erec Izraelt, mert ott fekszik a Földközi-tenger keleti végében, mert három kontinens összekötő kapcsa, mert uralja a Szezi-csatorna egyik partját, mert az Indiába vezető utat keresztezi, mert... és még több fontos érvet sorolhatnánk. Palesztina kívánatos cél volt az összes világuralomra törő hatalomnak az ókori Babilóniától kezdve. De ha egy nagyhatalom meg akar megszerezni egy országot, csak úgy elveszi, annektálja? Nem, feltéve, hogy az a nagyhatalom okos! Hát ezen logika alapján karolt fel a brit politika egy nemes eszmét, melynek a háta mögé bújva, átvehette volna az irányítást Palesztinában. Ez a nemes eszme kéznél volt: a zsidók, akiknek Palesztinát ígérte a Biblia, akiket haza híján széles e világon üldöztek. Britan-

nia ígérhetett a zsidóknak egy otthont Palesztinában. Nem Palesztinát, mint hazát, hanem egy otthont Palesztinában. A briteké lett volna Palesztina, a zsidóknak meg lett volna egy otthonuk benne. Ez a politika egyben a brit érdekeket szolgálta volna Amerikában is, ahol a zsidóknak nem elhanyagolható befolyásuk volt. No de mi van, ha túl sok zsidó akar a „Nemzeti Otthonba” jönni? Kezdetben ez a lehetőség nem merült fel komolyabban, hiszen az egész világon elterjedt vélemény volt, hogy a zsidók előnyben részesítik az üzletelést a kemény kétkezi munkával szemben. Vagyis eszük ágában sem lesz elhagyni az üzleteiket, az irodáikat egy nélkülözésekkel teli életért Palesztina kopár földjein, csupasz hegyein és köves talaján. Eltekintve néhány idealistától és nyomorgótól, a zsidók tömege marad ott, ahol van. Mindenesetre, ha a zsidók száma mégis meghaladná azt a mértéket, melyet a britek optimálisnak tartottak, még mindig ott voltak az arabok, hogy helyrebillentsék a mérleget. A zsidók jók lehetnek kereskedőknek, de katonáknak, harcosoknak? A pusztá gondolat is elég volt, hogy kacajra fakassza a brit adminisztrációt. A zsidók évezredek óta nem harcoltak. A britek forgatókönyve szerint, ha szükségeltetik, majd az arabok rendeznek egy kis lázongást „az idegen invázió” miatt, ami elveszi a zsidó tömegek kedvét a bevándorlástól, és a zsidókra a halálra rémisztett kisebbség szerepe vár örökre, akiket csak a brit szuronyok mentenek meg. A világ pedig újra tanúja lehet a brit politika humánnumának, hiszen mindkét népet a britek mentik meg egymástól.

Nagyjából ezen megfontolások mentén született meg a Balfour-deklaráció. Így született a brit mandátum, és ez volt a vezérvonal, mely vezette a brit politikát egészen a második világháború alatt elért csúcspontjáig Erec Izraelben. A terv világos és következetes volt, mind céljában, mind tartalmában. Céljaik elérése érdekében a britek gondosan felügyeltek arra, hogy csak limitált számban érkezzenek zsidók Erec Izraelbe. Ami a zsidó reakciókat illeti, a zsidók jók voltak az üzletben, de a politikához nem értettek, ahogy a britek előre látták. Mindenesetre, még a vezetőik kiválasztásának a fontosságát sem ismerték fel. Bár erről a tervről, melyet elneveztem brit vezérelvnek, kiderült, hogy nem felel meg a két háború közt kialakult európai helyzetnek, a kontinens gyűlölettel és vérrel volt átitatva. Lengyelországban, ahol zsidók milliói éltek, virult az antiszemitizmus. A Baltikum és a Balkán országaiiban, ahol zsidók százazrei próbáltak boldogulni, hihetetlen gyorsasággal nőtt az antiszemitizmus. Zsidó fiatalok ezrei, képességeik, egyetemi diplomájuk ellenére képtelenek voltak boldogulni abban

az országban, ahol éltek, így természetes reakció volt, hogy minden idegszálukkal Erec Izraelbe igyekeztek. A zsidó visszatelepülés potenciális fenyegetéssé vált a brit uralom számára. Az 1921-es kairói konferencián Churchill világosan meghatározta az alapvető brit politikát: „Mindaddig, amíg azt teszik, amit mi akarunk, és akkor teszik, amikor akarjuk.” Az arab hercegek és uralkodók nem vették komolyan, de vajon ugyanazt jelentette ez a mondat a zsidók számára is? Komoly veszély leselkedett ránk. Arab felkeléseket és lázongásokat könnyű volt elindítani, de a termésüket annál nehezebb volt betakarítani. Két „hangszeren” kezdtek játszani a britek. Egymást követték a különböző „bizottságok”, amelyek arra voltak hivatottak, hogy bizonyítsák, hogy két egymással konfliktusban lévő „jog” létezik Palesztinában és ez kiemelte a fontosságát a mandátumi hatalom állandó jelenlétének, egy harmadik félnek, mely igazságot tesz. A másik „hangszer” a rendelkezések a („White Paperek”-ek) sora volt. A két „hangszer” által előadott műnek a feladata az volt, hogy igazolja azt a politikát, mely távol tartotta a zsidókat Palesztinától és visszafogta azoknak a fejlődését, akik már ott voltak. Az események ciklikus ismétlése történt újra meg újra. Az arabokat, gyakran teljes nyíltsággal, ösztönözték, hogy rendezzenek már egy kis felkelést a zsidók ellen. Azután megszólalt az első „hangszer”, és eljátszott egy bizottsági jelentést. Erre felelt egy újabb White Paper, mely leállította a zsidó bevándorlást, vagy legalábbis majdnem a nullára redukálta. 1933 januárjában Hitler megszerezte a hatalmat. Az európai zsidó közösségeket ez alapjaiban rázta meg. A zsidó menekültek új hulláma indult el Palesztina felé. Már nem áradat, hanem rémült tülekedés. Addigra azonban a zsidó emigrációt kezelő brit politika mechanizmusa már jól bejáratódott. Miközben zsidó nyomás nehezedett Erec Izrael kapuira, 1936-ban véres arab lázongások törtek ki, és folytatódtak, az elfojtásuk reménye nélkül, mentséget biztosítva a briteknek az ajtók zárva tartására. A brit politikai komédia, a már ismertetett módon folytatódott tovább. Bizottság, újabb rendelet. 1939-ben aztán megszületett a Ramsay Macdonald nevéhez fűződő végső rendelet, az igazi „White Paper”, mely egyszer és mindenkorra véget vetett a zsidó nép azon reményének, hogy Palesztinában menedékre lel. Négy hónappal később kitört a világháború. Zsidók milliói rekedtek Hitler és Himmler csapdájában.

A Whitehall gazdáinak ez nem igazán jelentett új problémát. A palesztin kérdés megoldása már ki volt dolgozva. A White Paper mindent megoldott. Véglegesen elvetette a zsidó igényt Palesztinára, 75 ezer zsidó emigrációját engedélyezve öt év alatt.

King David lángokban – Jabotinsky Institute

Majd öt év múlva jöhet a függetlenség, természetesen a hagyományos brit és arab barátságra alapozva, melyet egy szerződés erősít meg Ófelsége kormánya, valamint az új „független” kormány közt. Természetesen nem feledkeztek meg a zsidókról sem. Britannia, mint tudjuk, mindig eleget tesz vállalt kötelezettségeinek. Kulturális autonómia, egyenlő jogok és szigorúan a népesség arányainak megfelelően (körülbelül egyharmados) részvétel a kormányban. Arab „kormányzás” brit „tanácsadók” felügyelete alatt.

Hát ez világossá tette a helyzetet. Már csak az maradt hátra, hogy biztosítsák a terv (mely ezentúl a „törvény” becenévre hallgatott) végrehajtását.

A problémát a zsidók azon sajnálatos vágya okozta, hogy életüket mentve elmeneküljenek Hitler elől. Hamarosan a britek azon alig titkolt reménye, hogy Európa lezárt határai meggátolják a zsidókat a menekülésben, szertefoszlott. Az Irgun Cvai Leumi (Nemzeti Harci Szervezet) együtt működve a Cio-

nista Revizionista Párttal, valamint a Betar ifjúsági szervezettel, illegális bevándorlók ezreit segítette be az országba, és aktivitását a mandátumi időszak végéig megőrizte. A brit hatóságok eközben mindent elkövettek, hogy elborzassák a világ közvéleményét, az általuk „koporsóhajóknak” nevezett menekült hajók állapotával és a fedélzetükön uralkodó körülményekkel. Constanza brit konzulja kijelentette, hogy egyetlen angol embert sem lenne hajlandó ilyen körülmények közt utazni... A transzportok folytak tovább. Azok a diplomáciai erőfeszítések, melyet a britek a kelet-európai országokban kifejtettek annak érdekében, hogy a nyílt és nem hivatalos segítséget, melyet a szervezők kaptak a transzportok lebonyolításában, leállítsák, nem jártak sikerrel. Értek el időnként átmeneti sikereket, mintegy 2000 román átutazó vízummal és bolíviai befogadó vízummal rendelkező zsidót a románok visszafordítottak, brit nyomásra, de ez nem akadályozta meg a többségüket, hogy csatlakozzanak egy másik zsidó

LEHI tagok kiképzésen – Jabotinsky Institute

csoporthoz és újra megkíséreljék elérni Erec Izraelt. Világossá vált, hogy a zsidók nem adják fel, sőt „széles körű inváziót” terveznek az illegális bevándorlók számára. Ekkora már a Hagana, mely jóval gazdagabb volt az Irgunnál, hiszen a Jewish Agency forrásaival rendelkezett, is bekapcsolódott az emigráció szervezésébe és lebonyolításába.

A brit kormány leleményessége egy pillanatra nem ingott meg. Szimpátiája a zsidó nép iránt, a Biblia népének szenvedései, a gázkamrák, az alábbi kérdés feltevésére inspirált a brit parlamentben: „Tudatában van a miniszter annak, hogy a németek hajókat rendeltek Triesztbe, azon célból, hogy nagy számú zsidót szállítsanak Palesztinába illegálisan és ezzel komoly problémákat okozzanak Britanniának a Közel-Keleten? Milyen megelőző intézkedéseket tervez a miniszter ennek megakadályozására?”

Az állami propaganda készen állt tetteinek igazolására. A brit hatóságok ezt harsogták a világ felé. Nem vagyunk kegyetlenek, nagyon boldogtalanok vagyunk, hallván e szegény emberek sorsáról. És még arra is célozhattak, hogy „e szegény emberekért” kellett a háborút megvívni. Ha majd vége lesz a háborúnak, a brit kormány reméli, hogy ezek a „szegény emberek” visszatérhetnek otthonaikba. De a „német kémeket” nem szabad beengedni a Közel-Keletre, hiszen az veszélyeztetné a brit és az emberiség háborús érdekei. A jeruzsálemi brit főkonzul mondta ezt az érvet – egy új verzióját a régi idealizmus eme leértékelt üzenetében –, hogy igazolja azt az új politikát, mely az illegális zsidó emigránsokat visszaszállította Hitler Európájába!

Az elkerülhetetlen tragédia termése nem sokáig váratott magára. A Struma nevű hajó, fedélzetén több mint 700 emigránssal, akik dacolva az angol blokáddal, be akartak lépni az országba, Erec Iz-

rael partjához érkezett. A britek, utasításaiknak megfelelően, visszafordították a hajót indulási állomása, Románia felé. Félúton a hajó elsüllyedt, és a fedélzetén lévő összes utas a vízbe fulladt. A szerencsétlenség közvetlen kiváltó okát sosem tudtuk meg. Nem ez az eset volt az egyetlen tragédia, a Milos, a Pacific, a Patria hajók útja is hasonlóan végződött. A brit kormány ezek után új, „humánus” módszerekkel próbálta kezelni az illegális emigránsok kérdését. Sir Harold McMichael brit főbiztos bejelentette, hogy ezentúl nem küldik vissza Európába a menekülőket szállító hajókat – a brit propaganda már nem tudta igazolni az eljárást a „civilizált” világ felé –, hanem Mauritius szigetére szállítják a menekülő zsidókat, és ha a háborúnak vége, visszatoloncolják őket Európába. Azért, hogy némi leckét kapjanak az „illegális” bevándorlók, „kellő” erő alkalmazása után indították el ezeket a hajókat Mauritius szigete felé. A Patria nevű hajó azonban sosem indult el. Zsidó „terroristák” bombát helyeztek el a hajón, hogy meggátolják az indulást. A bomba felrobbant, és több mint kétszáz zsidó halt meg (nem Irgun-, hanem Hagana-akció volt). Ezen egyedi eset alkalmával a robbanás oly nagyot szólt, hogy McMichael „könyörületet” gyakorolt és a túlélők engedélyt kaptak, hogy beléphessenek Erec Izraelbe. A brit hatóságok viszont leszögezték, hogy ez egyedi eset, nem teremt precedenst és a brit bevándorlási politika továbbra sem tolerálja az „illegális” bevándorlást. A „törvény” szent és sérthetetlen, és akit „illegális bevándorlásra kapnak”, a „törvény” által megszabott módon lesz továbbra is kitoloncolva!

Így értük el az 1942–1943-as évet, amikor Himmler tömeges likvidálási programja új lendületet vett. Minden kérés, felhívás, melyekkel a brit lelkiismeretre próbáltak hatni a zsidók, hatástalan maradt. Hiába ecsetelték a történeket, hiába próbáltak a

zsidó vezetők bármit elérni. A brit politika Palesztinában (szinte csodálatra méltóan) konzisztens maradt. A „White Paper” volt a törvény, a törvény volt a „White Paper”. Zsidónak belépni Erec Izraelbe tilos volt! Erec Izrael problémája „végleges megoldást” nyert a „White Paper” által. Sötétség, a legborzalmasabb sötétség borult a zsidó népre Európában. Másfél millió zsidó gyermeket szállítottak a halálvonatok a gázkamrákba. Férfiak és nők millióit lőtték agyon, gázosítottak el, égettek el, vagy temettek el elevenen. Amikor az ember bestiális állattá válik, akkor a szemében a zsidó megszűnik emberi lénynek lenni. Nincs helye az önáltatásnak. Nem csak a nácik és az elveiket osztó barátaiak tekintettek a zsidókra, mint kiirtandó bacilusokra. Az egész világ, mely magát felvilágosultnak tartotta, kezdett hozzászokni, hogy a zsidó másféle emberfajta. Ahogy a világ nem sajnálta a befogott marhák ezreinek lemészárlását a chicagói vágóhídon, pontosan ugyanúgy nem érzett sajnálatot emberi lények tízezreinek szállítása felett a treblinkai vágóhídra, mintha birkák lennének. Csak azokat respektálja, akik harcolnak. Hogy ez jó így, vagy maga a borzalom? Objektíve mindegy, ez az igazság. A világ minden népe ismerte ezt a keserű igazságot, kivéve a zsidókat. Ezért voltak képesek ellenségeink csapdába ejteni és kedvükre gyilkolni minket!

Britannia gazdasági blokádnak alá vont a németek által elfoglalt területeket, ez volt az Ő háborúja a nácik ellen. De a gazdasági blokádnak egyben politikai blokádnak is volt az ezeken a területeken élő zsidók ellen, ez pedig gyakorlatilag segítette a nácikat. Bár nem így tervezték, előmozdította a náci célok elérését, a zsidó nép nagy tömegeinek elpusztítását, vagy a brit külügy terminológiáját használva, maximálisan redukálta a Palesztinába beáramló zsidók számát. Maximálisan csökkenteni azon zsidók számát, akik Palesztinába akartak emigrálni. Ez volt a lényege, vezérelve a brit palesztin politikának. Ez az

alapvető cél változatlan maradt az egész mandátum-időszakban, függetlenül attól, hogy a neve, és a formája változott a mindenkori körülményeknek megfelelően.

White Paper, Peel-bizottság tervezete, Morrison-terv, Bevin-terv. Változó nevek, változó elképzelések, föderáció, autonómia, függetlenség, a cél mindig az volt, hogy biztosítsák a brit kormány ellenőrzését, az általuk mesterségesen alacsonyan tartott zsidó népesség felett, az arab tenger közepén, melynek hullámain a hagyományos uralom, vagyis a brit uralom irányítja. A britek a célt és az ellenség valószínű lépéseit is mindig bekalkulálták. Ebben a szellemen született Kairóban az úgynevezett Arab Iroda titkos dokumentuma, mely 1945-ben az Irgun kezébe jutott. Az „Iroda”, mely természetesen a Külügyminisztérium alá tartozott, ebben a dokumentumban már a Hitler felett aratott győzelem utáni időszak politikájával foglalkozott. Feltételezte, nem minden elégedettség nélkül, hogy azon zsidók száma, akik Erec Izraelbe akarnának jönni a háború után, jelentősen csökkent. De azt is feltételezte, hogy a zsidók megpróbálhatják az ellenállást,

akár erőszak útján is, hogy megakadályozzák brit terveket. Némi növekedést irányoz elő az Erec Izraelbe bevándorló zsidók számában, hogy csillapítsa a feszültséget, de semmi több. Ez a palesztin népesség egyharmadát jelentette volna. Ez jelentette a demokrácia nyelvén, már ahogy a Downing Street értelmezte, az egyenlő jogok elve. A zsidó realitás nyelvén ez a gettót jelentette. A gettók történetének ismeretében pedig az elkerülhetetlen pusztulást jelentette. A kairói intrikusok maguk is tudták, hogy ezt a tervet nem lesz könnyű megvalósítani. Az Irgun és a Stern csoport, mint írták a dokumentumban, terrorista akciókat fog végrehajtani. Később a Hagana csatlakozhat hozzájuk, egyesülhet az Irgunnal, a Stern csoport viszont valószínűleg függetlenül fog harcolni. Az illegális emigráció szervezése nagyságrendekkel fog nőni, és ez komoly problémákat okozhat a brit hatóságoknak a helyszínen (Jeruzsálemben és Kairóban), valamint a londoni kormánynak, és a zsidó befolyás komoly hatást gyakorolhat az Egyesült Államokban. Ezt a befolyást nagyon komoly tényezőnek értékelte a „Kairói Iroda”. Mindazonáltal lehetségesnek tartotta a zsidó ellenállás letörését. Ennek érdekében elsődleges fontosságot tulajdonított annak, hogy biztosítsák az amerikai kormány hallgatóságos támogatását a brit tervekhez. Ez nagyon fontos volt a brit kormánynak. Úgy vélték, hogy a zsidók nagy mértékben függenek az amerikai támogatástól. Másrészt tudták, hogy az Egyesült Államokban élő ötmillió zsidó lényeges tényező a választások szempontjából. Ez ugyan sajnálatos tény volt a britek szempontjából, de egyben megváltoztathatatlan. Következésképpen fontosnak tartották, hogy megelőzzék a zsidókat, időben biztosítsák terveikhez az amerikai hozzájárulást és felvázolták a meggyőzés vázlatos tervét. Bár a háború még tart Németország, Olaszország és Japán ellen, minden valószínűség szerint a következő ország, mellyel ellentétek lesznek a későbbiekben, a Szovjetunió. Britannia lesz ebben a harcban is az első vonalban a demokrácia és a szabadság megvédésének frontján. Következésképpen az Egyesült Államoknak nem szabad hátrálatni a brit közel-keleti tervek megvalósítását. Ez az egyszerű logika jó eredményekkel kecsegtetett. Amerika támogatását bírva a zsidók egyszerűen nem mernek ellenállni. A Hagana, a hivatalos zsidó hatóság által irányítva, valószínűleg nem keveredik bele a terrorizmusba. Ami pedig a „terroristákat” illeti, akik nem fogadják el a hatóságok utasításait, azokat a zsidó vezetők gondjaira bízzák, akik ki fogják kényszeríteni, hogy együttműködjenek, vagyis lemondanak a „terrorról”. A kilátásokat jónak ítélték meg a britek.

Mindezek ellenére Erec Izraelben kitört a zsidó felkelés. A két alapvető tény – az európai zsidóság kiirtása érdekében folytatott kampány és ezen kampány legborzalmasabb időszaka alatt is zárva tartott kapuk – voltak a felkelés közvetlen kiváltó okai. A hangsúlyt a „közvetlen” szóra helyeztem, mert minden háborúnak és forradalomnak vannak a mélyben meghúzódó okai, melyek elkerülhetlenné teszik a robbanást, de ezeket meg kell különböztetni azoktól a közvetlen kiváltó okoktól, melyek csak a kirobbanás idejét határozzák meg. Az éhínség a XVIII. század végének Franciaországában nem az okozója volt a nagy forradalomnak, hanem csak az utolsó csepp a pohárban. Több hasonló példát fel lehet hozni a történelemből: a teaadó, mely a szikrát biztosította az amerikai függetlenségi háború kirobbanásához. A szarajevói merénylet, mint az I. világháború közvetlen kiváltó oka, Danzig kérdése 1939-ben, mely mint fátyol takarta el azokat az alapvető okokat, melyek elkerülhetlenné tették a náci Németország és a szövetségesek közti háború kirobbanását. Ezek a történelmi törvényszerűségek irányították az eseményeket Erec Izraelben is, csak éppen a méretben volt különbség. A felkelés elkerülhetetlen volt. Sok éven át a cionista vezetők elvetették a zsidó függetlenség és államiság ideáját. De Zsabotinszkij figyelmeztette őket, hogy senki nem hiszi el a tiltakozásaikat, sem a britek, sem az arabok, sem a világ. Mindannyian olvasták a Bibliát és pontosan tudják, hogy egyszer mi zsidók visszatérünk Erec Izraelbe, a célunkat pedig világossá kell tenni: Erec Izraelnek újra a miénknek kell lennie. Ez a cél a génjeinkbe volt kódolva. A nemzeti himnuszunk is kinyilvánította. A britek nem vették észre a diaszpórában és Erec Izraelben énekelt zsidó nemzeti himnusz szövegében lévő különbséget. A diaszpórában a zsidók arról az ősrégi reményükről énekeltek, hogy visszatérhetnek apáik földjére. Erec Izraelben pedig, hogy szabad népként saját országukban akarnak élni. Ilyen népet nem kormányozhatnak idegenek. Fel kell hogy szabadítsa magát az idegen uralom alól, és ez csak idő kérdése.

Kétségtelen, ha nincs az európai tömeggyilkosság és az angol bevándorlási politika sem olyan merev, a zsidó forradalom ilyen vagy olyan formában kitört volna akkor is, hogy lerázza magáról az idegen uralmat. De a fenti két tényező egyidejű és ráadásul egymást erősítő hatása azzal fenyegetett, hogy megfojtja Izrael megszületésének reményét. Főleg a zsidó nép pusztulásának rémképét vizionálta, és ebből következően a fenti két tényező mintegy determinálta a felkelés időpontját. Másrészt viszont a fenti két tényező hiányában kétséges, hogy

Begin és Jichak Samir Lehi-parkot avatnak 1975-ben
- Jabotinsky Institute

lett volna olyan zsidó erő és szellem, mely kirobantja és sikerre viszi a forradalmunkat. A brit „tervet” végrehajtották volna, vagyis ma nem lenne zsidó államunk, lenne viszont gettónk, melyet ellenségeink megpróbálnák temetővé átalakítani. A felkelés eredménye, számos ok miatt, nem csak a felkelőktől függött. Nem hozott teljes eredményt: az állam csak országunk egy részén jött létre, de megakadályozta a teljes pusztulást.

A felkelés a földből pattan ki. Az ókori görög történet Antaeus erejéről, mely az anyaföldből táplálkozott, legenda. A megújult erőt bennünk és különösen a fiatalokban az ősi föld érzete adta és ez nem legenda, hanem tény. A brit Külügyminisztérium hivatalnokainak ez az érzés és az abból fakadó erő eszébe sem jutott, amikor elkészítették a terveiket. Hogyan láthatták volna előre ezeket a rejtett erőket, melyeket Herzl emlegetett imponderabilia néven. Gyakorlatilag nem tévedtek az Erec Izraelbe érkező zsidók számát illetően. A morált mérték fel helytelenül. Nem tudták felmérni, az Erec Izraelbe érkező zsidók karakterét. Feltételezték, hogy a zsidók Erec Izraelben is megmaradnak félénk, védelmet kérő népnek. A zsidó hivatalos vezetők állásfoglalása a jól ismert „önmegtartóztatás” (*havlagab*) politikáját tükrözte, ezért igazolódni látszottak a brit várakozások. De azok a láthatatlan erők, melyek mindig megóvták a zsidó népet a kiirtástól, illetve az eltűnéstől, szétzúzták a brit feltevéseket, törekvéseket. Zsabotinszkij egy egész generációnak adott tartást, hogy ellenálljon, kész legyen az önfeláldozásra, a harcra. David Raziél, a mi nemzedékünk talán legnagyobb zsidó katonai elméje, döntő elhatározásra jutott és megalakította a zsidó földalatti hadsereget, az Irgun Cvai Leumi népi harci szervezetet. Egy másik földalatti szervezet is szüle-

tett, Harcosok Izrael Szabadságáért (Stern csoport, Lehi) néven. Egy új generáció nőtt fel, mely hátat fordított a félelemnek! Harcolni akart, kérés helyett! Csaknem kétezer éven át zsidók fegyvert nem viseltek, nem használtak zsidó ügyért. Ez volt az a pszichológiai és fizikai tényező, mellyel elnyomóink számoltak. Nem gondoltak arra, hogy a két tényező független egymástól. Feladtuk a harc lehetőségét, amikor elűzték apáink földjéről, vagyis amikor nem volt hazánk.

Visszatérve apáink földjére, az erőnk is visszatért. Népünk vére, melyet idegen földön ontottak ki, ránk is fröcskölődött, táplálva a felkelést a szívünkben és erőt adva a felkelők karjába. Amikor az Európából érkező borzalmas hírek beigazolódtak, tudtuk, nemcsak népünk szabadságáért, hanem pusztá megmaradásáért is harcolnunk kell! Volt veszténivalónk? Ez nem költői kérdés. Számtalan híres jelszót ismerünk, melyeket általában inkább az általuk kiváltott hatás miatt használnak, mint tartalmuk komolysága, valóságtartalma miatt. „Harcolni fogunk az utolsó csepp vérünkig”. A történelem sok híres csatájával hozzájuk ezt a jelszót összefüggésbe. A „Nincs veszténivalónk” egy másik példa. Az emberek általában nem harcolnak az utolsó csepp vérükig. Normális esetekben mindig van veszténivaló.

A mi esetünk azonban egyedi. Amikor elindítottuk felkelésünket az elnyomás ígája és a zsidó vérkiontása ellen, meg voltunk győződve, hogy népünknek tényleg nincs semmi veszténivalója, leszámítva a megsemmisítés rémképét. Ez nem pusztá frázis volt vagy hiperbolikus asszociáció. Ez volt az igazság, és ez erősítette a lázadók önfeláldozásra való elszántságát. Az önfeláldozási elszántság a forradalom mértékegysége és a győzelem szülőatyja. Csak ha készen állsz arra, hogy akár magával Zeusszal is szembeszegülve, megszerezd a tüzet az emberiségnek, érheted el, hogy a felkelés tüzét elolthatatlanná tedd. Röviden, nincs nagyobb erő, mint a hajlandóság az önfeláldozásra és nincs erősebb szeretet a szabadság szereteténél. A szülőföld és a meggyilkoltak vére adta a zsidó felkelőknek azt az erőt és szeretetet. A változás, melyet ez a két erő okozott a zsidó lélekben, mind tettekben, mind szavakban megnyilvánult a csatatéren, illetve a tárgyalások alatt. A felkelők a katonai bíróság előtt sosem kértek kegyelmet, sajnálatot. Egyetlenegyszer sem fordult ilyen elő! Vagy meg sem szólaltak, nehogy valamilyen információt adjanak, vagy folytatták a harcukat a tárgyaláson is, támadták a bírókat, akik akasztófával fenyegették őket, támadtak, ahelyett, hogy védték volna magukat, vádoltak, ahelyett hogy könyörögtek volna. Így volt ez a félkarú hős,

Begin Lehi-emléknapon beszél
– Jabotinsky Institute

Meir Feinstein tárgyalásán is. Az ő megnyilvánulása egyike volt a legélesebb, legfrappánsabb támadásnak: „Önök az akasztófák uralmán alapuló rezsimet akarnak bevezetni ebben az országban. Gonoszsággal párosuló butaságukban, azt képzelik, sikerül megtörni népünk szellemét, ha az egész országból egy akasztófából álló erdőt csinálnak. Tévednek. Meg fogják tanulni, hogy az a szellem, melyet meg akarnak törni, acélból készült, és a szeretet, valamint a gyűlölet tüzeiben edződött meg! A hazaföld és a szabadság szeretete és az elnyomók iránti gyűlölet táplálja ezt a tüzet. Izzó acél ez. Sosem fogják eltörni, saját kezüket pusztítják el! Milyen vakok is maguk, brit tirannusok, még mindig nem jöttek rá, hogy ez a harc példátlan az emberi történelemben? Komolyan azt hiszik, félünk a haláltól, mi, akik évek óta azt halljuk, hogyan hajtják vágóhídra testvéreinket, szüleinket, népünk legjavát? Mi, akik minden egyes nap azt kérdezzük magunktól, miért vagyunk jobbak, mint testvéreink milliói? Miben rejlik az erényünk, hiszen ott lehetnénk velük a félelem napjaiban és a halált megelőző pillanatokban. Ezekre a szakadatlanul ismétlődő

kérdésekre lelkiismeretünk csak egy választ adhat: nem vagyunk hajlandók szolgaságban és elnyomás alatt élni, és közben várni az újabb Treblinkákat. Mindent megteszünk, hogy biztosítsuk az életet, a szabadságot, a tiszteletet magunk és népünk számára, gyerekeink és az ő gyerekeik számára. Mindent el fogunk követni, hogy ne ismétlődhessen meg, ami ott történt és valószínűleg történe itt az Önök, vagyis a hitszegés és a kiontott vér uralma alatt. Hát ezért nem fognak minket sosem meghátrálásra kényszeríteni. Megtanultuk, ha borzalmas árat fizettünk is érte, hogy van olyan élet, mely rosszabb, mint a halál.”

Ezek a szavak kifejezték a halál megvetését és a halált megvető elszántság érzésével ruházták fel a lázadókat. Ugyanez az érzés tükröződik az Irgun Cvai Leumi által 1944 elején a forradalomra felszólító felhívásban, melyet egész Erec Izrael területén terjesztettek. A felhívás, mely tartalmazott egy áttekintést a múlttól, lefektette a zsidó nép politikai elvárásait a II. világháború végéhez közeledve és kijelölte a forradalom és a küzdelem útját. Végezetül álljon itt a felhívás lényege:

„Négy év telt el a háború kitörése óta, és a szívünkben élő összes remény nyomtalanul eltűnt. Nem kaptunk nemzetközi státust, nem engedték meg, hogy önálló zsidó hadsereget hozzunk létre, az ország kapui zárva maradtak. A brit rezsim szegyetlen módon elárulta a zsidó népet, és semmi erkölcsi alapja nem maradt, hogy Erec Izraelben maradjon. Le kell vonnunk minden félelem nélkül a szomorú következtetéseket. Nem lehet semmiféle egyezmény a zsidó nép és az Erec Izraelben ténykedő brit adminisztráció közt, mely tálcán nyújtotta át testvéreinket Hitlernek. Népünk háborúban áll ezzel a rezsimmel, végsőkig tartó harcban. Ez a háború sok és súlyos önfeláldozással fog járni, de a lelkiismeretünk kényszerített erre az útra, hogy hűek maradjunk népünk gyerekeihez, akiket lemészároltak és mészárolnak jelenleg is. Értük harcolunk és hűek maradunk halottaink emlékéhez. Fő követelésünk a hatalom azonnali átadása egy átmeneti zsidó kormánynak Erec Izraelben. Harcolni fogunk, minden zsidó harcolni fog hazájában. Izrael Istene meg fog segíteni minket. Nem lesz többé meghátrálás. Szabadság vagy halál! Védjétek a harcoló ifjúságot, ahogy és amivel csak tudjátok, ne hagyjátok cserben őket. Nem fognak meghátrálni a megpróbáltatások és önfeláldozás, a vér és a szenvedés előtt. Nem fogják feladni, amíg nem biztosítják népünknek a hazát, a szabadságot, a becsületet, a kenyeret és az igazságot. Ha megadtok nekik minden segítséget, amit csak erőtök és lehetőségeitek biztosítanak, még életünkben tanúi lehetünk a

nagy álom beteljesülésének, amely a »visszatérés Cionba« és Izrael restaurációja.”

Ennek a felhívásnak a közzétételét nem 1944 januárjában tervezték, hanem már 1943 első felében. A tervezet már akkor elkészült, amikor egy külföldi hadsereg tagja voltam (Begin a lengyel menekültekből alakított lengyel légió közlegényeként érkezett meg az akkori Palesztinába – *a szerk.*). Különböző, az Irgunon belüli és az Irguntól független körülmények miatt, az úgynevezett zéró óránk késlekedett, de eljött! Harcba indultunk. Fő követelésünk, mely tulajdonképpen az essenciája volt a kiáltványunknak, az „átmeneti zsidó kormány”. Új fejezetet kezdtünk mind a magunk, mind a zsidó nép életében, melynek nem láthattuk a végét. A jelenünk keserű volt, a jövő bizonytalan. Csak hitünk lehetett, az viszont megingathatatlan volt, hogy kínlásunk, hajlandóságunk az önfeláldozásra, vérünk és szenvedésünk biztosítani fogják számunkra a győzelmet.

A forradalomra való felhívás közzé tétele előtt az Irgun vezetősége sokat vitatkozott, hogy egyáltalán közzé tegyék-e. Nem lenne-e célszerűbb belekezdeni minden magyarázkodás nélkül. Számos társam úgy vélte, hogy mind belső, mind külső okok miatt, katonai akcióval kéne indulni és nem politikai manifesztációval. Érveik nyomasztóak voltak. A mi népünk meglehetősen gyakorlatias. Nem hisznek a szavaknak, amíg nem támasztják alá őket gyakorlati akciók. Az ellentábor nem vette komolyan a proklamációt. Elolvasták, rábólintottak, és gondolták magukban, olvastunk már ilyet, sőt jobbat is, és minden maradt változatlan. Hányszor mondták már nekik, hogy a harc elkezdődik? Hányszor maradt üres ígélet, függetlenül attól, hogy akik ígérték, komolyan gondolták. A csalódás bizony gyakori és keserű volt. Egy új ígélet, egy új felhívás nem ejtette rabul a lelküket (szavak, szavak, ahogy Hamlet mondotta volt). „Hallottunk mi már ilyet épp eleget” – mondták.

Érveik ésszerűsége ellenére, melyeket csak alátámasztott volna egy váratlan katonai akció minden előnye, a publikáció mellett döntöttünk. Pontosan tudtuk, bárhogyan alakuljanak is a dolgok, folyamatos harcban kezdtünk. Nem egyszeri egyedi akciókat akartunk végrehajtani, mely lehet bármilyen jelentős is, nem képes döntő módon előre vinni az ügyünket. Sok, egymással mind politikai, mind katonai értelemben összefüggő akciókat akartunk végrehajtani. Személyes fogunk és szenvedést fogunk okozni, szüntelenül üldözni fogunk. Következésképpen kötelességünknek éreztük, hogy megmagyarázzuk harcunk alapvető céljait, és hogy a cél elérését milyen elvek mentén látjuk biztosítottak. A világnak

tudnia kellett, hogy miért harcolunk. Saját emberinknek tisztában kellett lenniük, hogy akcióink során milyen szenvedések, problémák várnak rájuk. Fiataljainknak pontosan tudniuk kellett, miért, milyen célért kockáztatják az életüket. Tudtuk azt is, hogy harcunkat nem korlátozhatjuk csak katonai jellegű akciókra. Az elnyomók és a lázadók ereje nem állt arányban egymással. Ezért találnunk kellett a harcnak egy olyan szegmensét, mely nem katonai jellegű volt, hogy ezzel próbáljuk csökkenteni az elnyomók erő fölényét. Ezt a politikai küzdelemben próbáltuk megtalálni, de talán helyesebb úgy fogalmazni, hogy harcunknak politikai jellegűnek kellett lennie, melyet katonai akciókkal kellett nyomatékosítani (hiszen a végső cél politikai cél volt, egy független zsidó állam létrehozása). A politikai célt, tisztán és egyértelműen kellett meghatározni, és tudatosítani kellett bajtársaink előtt, hogy a politikai célokat csak katonai akciókkal érhetjük el. A felhívásunkat, ha nem is nyilvánosan, bajtársaink *palabra* néven emlegették. Először fogalmam sem volt, mit jelent ez a szó. Kiderült, hogy a spanyol szó hivatalosan ’szó’ jelentéssel bír, de az egymás közti szlengben az „üres beszéd” jellemzésére használták. Titkos nyomdánkat egy szefárd zsidó üzemeltette a fia segítségével. Különböző röpiratokat, felhívásokat nyomtattak és sokszorosítottak. Mind földalatti illegális nyomtatványok, szamizdatok voltak. Feladatukat nagy szakértelemmel látták el, az illegalitás nehéz körülményei között is. Ugyanakkor ettől a „munkától” szeretettek volna megszabadulni. A miért kérdésre egy rövid szóval válaszolt: *palabra*. Sajnos látnunk kellett, hogy nagyon sokan osztják a véleményét, mind a zsidók, mind mások. Senki sem vette komolyan a proklamációt. Egyszerűen nem hittek abban, hogy a szavakat tettek fogják követni. A legelterjedtebb vélemény, természetesen eljutott hozzám is, miszerint: „Begin egy nagy nyilvánossághoz szokott jó szónok, és most hogy illegalitásba kellett vonulnia, nem tarthat szónoklatokat, ebből kifolyólag kénytelen írni a »falra«. Semmi más ez, csak *palabra*.”

Úgy tűnt, hogy a briteknek pontosan ugyanez volt a véleményük. A kételkedők egyike volt a C.I.D (brit elhárítás) jól ismert tisztje. Wilkin ravasz volt, mint egy róka. Egyike volt a nem túl nagy számú, igazán rátermett brit nyomozóknak. Jól beszélt héberül és kitűnő pszichológus volt. Egyik jellemző trükkje volt, hogy ha elkapott egy „gyanúsítottat”, az alábbi párbeszéd:

„No melyik földalatti szervezethez tartozol, az Irgunhoz vagy a Stern csoporthoz?” A válasz természetesen az volt, hogy egyikhez sem. Erre Wilkin színlelt felháborodásban tört ki:

„Micsoda egy áruló vagy te? Hitler gyilkolja a zsidókat Európában, a White Paper bevándorlási korlátai érvényben vannak, és te egyik szervezethez sem tartozol?!”

Ritkán ugyan, de előfordult, hogy valaki lépre ment és bekapta a kivetett csalit. Wilkint, kitartó és sajnos eredményeket is felmutató munkájának köszönhetően, áthelyezték a C.I.D főhadiszállására Jeruzsálembé, ahol később életét vesztette. Wilkint is hidegen hagyta a proklamációnk. Nem hitt abban, hogy az Irgun felhívása a brit uralom elleni harcra bármi eredménnyel járhatna.

„Semmi ok az aggodalomra” – jelentette ki megvetően. Ez volt az általános vélemény mind a zsidók, mind a britek táborában. Állandó csúfolódás, ritkán és akkor is kevés hit. *Palabra!* De mi, akik mély illegalitásba vonultunk, hogy egy földalatti szervezet tagjaként harcoljunk a szabadságért, tudtuk, hogy a proklamációnak minden célját nagyon komolyan fogjuk venni. Népünknek, melynek körülbelül az egyharmadát kiirtották, nem volt más választása, csak a forradalmi felkelés. Ez az egyedüli út, a dolgok természetéből fakadóan, a helyes út. A két végzetes szó, mely megváltoztatta a történelmet és történelmet írt, ott lebegett Erec Izrael felett. Szabadság vagy halál. Két nagyon egyszerű szó.

Nem volt többé visszaút. Nehéz tehertől szabadult meg a szívünk. Igaz, egyúttal az aggodalmunk is határtalan volt. Mindez valóban még csak a kezdet volt. Milyen önfeláldozásokat kell megten-

nünk? Vér... gyászoló családok... megtagadott gyermekek... elesett ifjak... megözvegyült anyák. Félelmetes volt a felelősségünk. De az a gondolat töltötte be fejünket, lelkünket, hogy milyen sorsot szán nekünk a brit politika, miközben a fülünkbe csak az európai zsidóság végzetének a hangjai jutottak el. Fel kellett vértetni a szívünket a kétségeink és az alternatív megoldások ellen. Mi haszna egy írott memorandumnak? Mi haszna a beszédnek? Ha az erdőben megtámad egy farkas, megpróbálsz rábeszélni, hogy ne tépje darabokra, mert az nem fair, vagy megpróbálsz elhitetni vele, hogy ő nem is farkas, hanem szelíd galamb? Küldesz neki egy memorandumot? Nem, nincs más megoldás, ha nem harcolunk, elpusztítanak minket. A túléléshez, csak a harc útján juthattunk el.

Amikor Descartes azt mondta: „gondolkodom, tehát vagyok”, egy nagyon mély gondolatot fejezett ki. De vannak az emberi történelemben olyan időszakok, amikor a gondolat önmagában nem bizonyítja a létezését. Egy nép gondolkozhat és még a fiai is megtehetik, de gondolataik dacára rabszolgákká vagy egy darab szappanná alakulhatnak át. Vannak idők, amikor megmaradni emberi lénynek, megőrizve önbecsüléset is, csak egy módon lehet: ha ellenállsz az ördögnek.

Harcolunk, tehát vagyunk!!!!

Angolból fordította: Eckstein Gábor

Illusztrációk Szénási Jonathán Sándor tanulmányához